

CONSTANTÍ AL FONS FOTOGRÀFIC SALVANY DE LA BIBLIOTECA DE CATALUNYA

Joan Vernet i Borràs

EL FONS FOTOGRÀFIC SALVANY

Josep Salvany i Blanch va néixer a Martorell, el 4 de desembre de 1866, fill d'un baster. Va cursar la carrera de medicina i cirurgia a la Universitat de Barcelona. Obtingué la llicenciatura l'any 1891 i obrí consulta com a metge oculista al carrer Pelai de Barcelona.

Amant de l'excursionisme científic i la fotografia, l'any 1905 ingressà com a soci al Centre Excursionista de Catalunya. A partir d'aquest moment quasi tota la seva obra fotogràfica estarà lligada a les activitats excursionistes del Centre per tot Catalunya i Balears, així com per la resta d'Espanya, Europa, Estats Units, Egipte i Pròxim Orient. En tots aquests indrets va captar els paisatges, els monuments i la gent, i excel·lint com a paisatgista-cronista i en l'art del retrat.

Són fruit d'aquests viatges les nombroses conferències així com articles i fotografies que va publicar al butlletí del Centre Excursionista de Catalunya.

La qualitat de la seva immensa obra fotogràfica posa en evidència que va ser molt més que un simple afeccionat, malgrat que mai fou un fotògraf professional. L'any 1916, va guanyar un concurs fotogràfic a Tarragona.

Bon coneixedor de les tècniques fotogràfiques i les innovacions tecnològiques de la seva època, va utilitzar la fotografia estereoscòpica. El domini que tenia del laboratori i la química fotogràfica –tema sobre el qual no va parar d'investigar– l'impulsaren a realitzar proves amb diferents processos de revelat i fixat, tot buscant alternatives al blanc i negre.

Si tenim en compte que controlava personalment tots els processos químics i els escassos mitjans d'aquella època, podem deduir la gran envergadura de la seva obra fotogràfica.

Tècnics especialistes en fotografia remarquen els singulars enquadraments de les seves obres i la gran nitidesa de les imatges, de la qual cosa es dedueix que el Dr. Salvany disposava dels millors aparells fotogràfics de la seva època. Totes les seves fotografies foren captades amb una càmera estereoscòpica Hasselblad.

Va morir a Barcelona el 28 de gener de 1929.

El fons Salvany, dipositat a la Biblioteca de Catalunya, està format per unes 10.000 imatges en clixés, positius i negatius, en placa estereoscòpica de vidre, de grandària 6 x 13 cm.

Aquestes fotografies, realitzades entre 1911 i 1926 pel Dr. Josep Salvany es conserven en les seves capsos originals i estan perfectament catalogades.

En el mateix fons, s'hi guarden 8 manuscrits –sis carnets de visita i dues agendes del mateix autor–, la qual cosa permet identificar cada clixé amb el títol i la descripció de les imatges, així com també el detall de les característiques tècniques de com es féu cada fotografia.

La fotografia estereoscòpica, molt utilitzada a principis del segle passat, es basa en la presa d'imatges des de dos punts de vista diferents, amb una separació de 63 mm, que representa la distància aproximada entre els dos ulls dels humans. Aquestes fotografies normalment es feien amb càmeres de dos objectius, encara que també es podien realitzar amb una càmera convencional, d'un sol objectiu, fent dues fotografies idèntiques amb una separació aproximada de 63 mm.

Amb un visor adequat, mitjançant dues imatges una mica desplaçades, es pot percebre l'efecte estereoscòpic, ja que el nostre cervell les fusiona i obté una visió tridimensional que permet apreciar el volum i la profunditat dels objectes.⁽¹⁾

L'obra de Salvany permet conèixer no solament l'entorn i activitats de l'autor, sinó que representa un recorregut –una crònica social i cultural– per la Catalunya del primer terç del segle passat, sobretot del món rural: pobles, esglésies, monestirs, creus de terme, cementiris, edificacions, paisatges, fonts i també retrats dels seus habitants.

EL DR. JOSEP SALVANY A CONSTANTÍ

El Dr. Salvany va visitar Constantí dues vegades: el 22 de març de 1914 i el 29 d'octubre de 1919.

En la primera visita, d'acord amb la seva informació o la dels seus assessors del Centre Excursionista de Catalunya, es va adreçar, exclusivament, a fotografiar el conjunt monumental més important del municipi, el mausoleu i vil·la romana de Centcelles, on va realitzar un total de sis instantànies.

En principi, l'element que més el va atreure va ser la cúpula amb els seus mosaics espectaculars. Aquí va realitzar tres fotografies; la mala conservació dels mosaics –en aquell moment, tot el mausoleu s'havia convertit en una masia– i sobretot les mancan-

(1) ALARCIA, Miquel Àngel ; ARMENGOL, Assumpta ; MARCO, Ricard: *Josep Salvany i Blanch: fotografies 1910/1926*, Biblioteca de Catalunya, 1992 ; VERNET BORRÀS, Joan: *Testimonis gràfics del municipi de Vandellòs i l'Hospitalet de l'Infant*, Ajuntament de Vandellòs i l'Hospitalet de l'Infant, 2009.

ces tècniques –suport de la càmera estereoscòpica, dificultats d'enfocament, manca de llum, etc.–, van fer que les fotografies siguin d'una resolució molt deficient.

Cal destacar que, el Dr. Salvany, en el seu dietari, escriu mosaics, mentre que en la catalogació actual hi consta "*mur d'una església de Centelles*".

Altres dues fotos corresponen a la part posterior del mausoleu que en el catàleg consten com a "*ruïnes d'una església de Centelles*". Cal recordar que el mausoleu fou transformat en església des del s. XII al XIV i, posteriorment, en ermita sota l'advocació de Sant Bertomeu.

La darrera fotografia d'aquest viatge correspon a les restes de dos arcs dels banys romans.

El Dr. Salvany va tornar a Constantí el 29 d'octubre de 1919. En aquest viatge va visitar, a més a més de Constantí, la Pobla de Mafumet, el Morell, la Granja dels Frares, el Rourell, els Garidells, Perafort, la Secuita i els Pallaresos.

De Constantí va fer una vista general del poble d'una gran bellesa plàstica.⁽²⁾

(2) La reproducció de les fotografies d'aquest article ha estat autoritzada per la Biblioteca de Catalunya amb data 20 de juny de 2013.

— 192 —

306

ENFERMEDADES de los RÍÑONES y de la VESIGA		VICHY-CELESTINS	
Consultas	Lunes 29 Octubre	Visitas	
1	Vista de Constantí		1/2
2	Vista de Pello		1/2
3	Vista de Pello		1/2
4	Vista de Viladonga		1/2
5	Vista de Viladonga		1/2
6	Vista de Viladonga		1/2
7	Vista de Viladonga		1/2
8	Vista de Viladonga		1/2
9	Vista de Viladonga		1/2
10	Vista de Viladonga		1/2
11	Vista de Viladonga		1/2
12	Vista de Viladonga		1/2
13	Vista de Viladonga		1/2
14	Vista de Viladonga		1/2
15	Vista de Viladonga		1/2
16	Vista de Viladonga		1/2
17	Vista de Viladonga		1/2
18	Vista de Viladonga		1/2
19	Vista de Viladonga		1/2
20	Vista de Viladonga		1/2
21	Vista de Viladonga		1/2
22	Vista de Viladonga		1/2
23	Vista de Viladonga		1/2
24	Vista de Viladonga		1/2
25	Vista de Viladonga		1/2
26	Vista de Viladonga		1/2
27	Vista de Viladonga		1/2
28	Vista de Viladonga		1/2
29	Vista de Viladonga		1/2
30	Vista de Viladonga		1/2

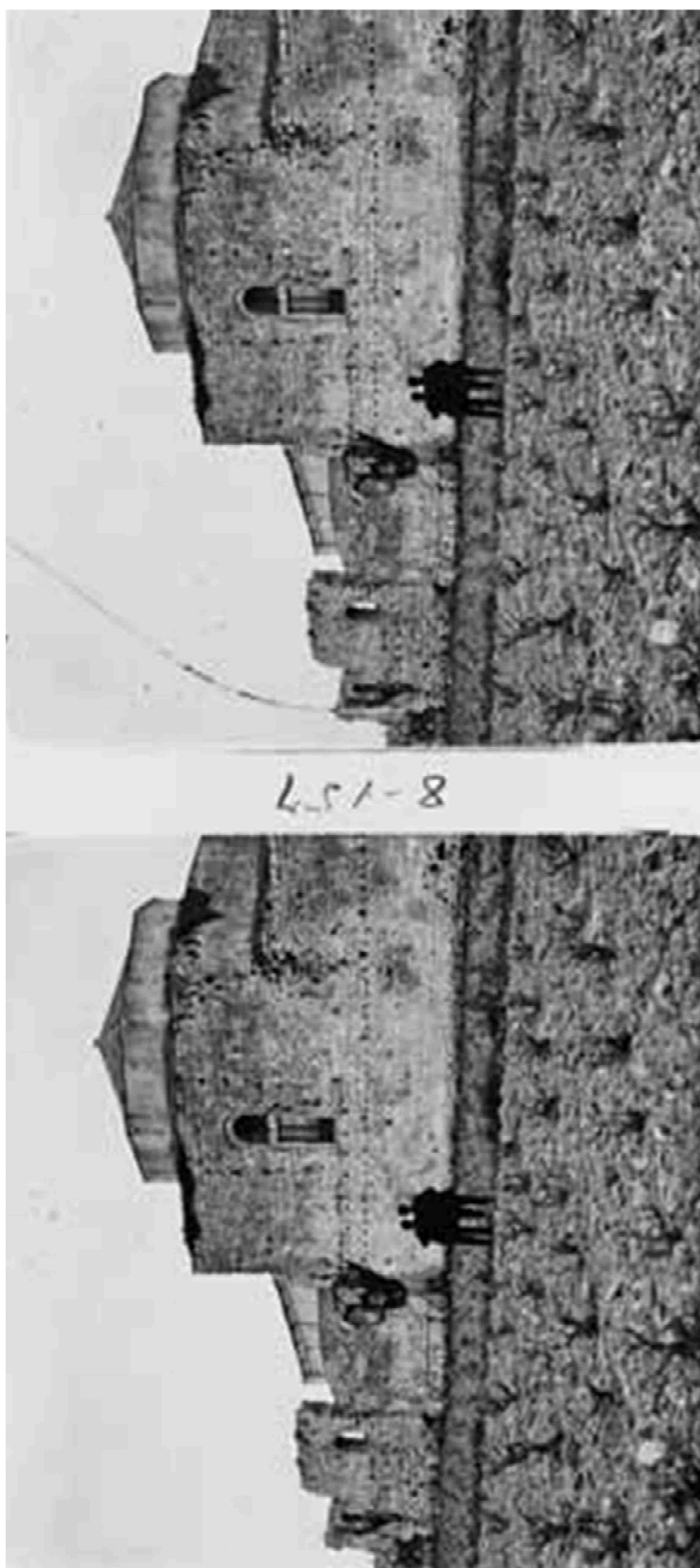
Consultas	Martes 30 Octubre	Visitas	
1	Vista de Constantí	Guillemot	1/2
2	Vista de Pello	Vaurel	1/2
3	Vista de Pello		1/2
4	Vista de Viladonga		1/2
5	Vista de Viladonga	Guillemot	1/2
6	Vista de Viladonga		1/2
7	Vista de Viladonga		1/2
8	Vista de Viladonga		1/2
9	Vista de Viladonga		1/2
10	Vista de Viladonga		1/2
11	Vista de Viladonga		1/2
12	Vista de Viladonga		1/2
13	Vista de Viladonga		1/2
14	Vista de Viladonga		1/2
15	Vista de Viladonga		1/2
16	Vista de Viladonga		1/2
17	Vista de Viladonga		1/2
18	Vista de Viladonga		1/2
19	Vista de Viladonga		1/2
20	Vista de Viladonga		1/2
21	Vista de Viladonga		1/2
22	Vista de Viladonga		1/2
23	Vista de Viladonga		1/2
24	Vista de Viladonga		1/2
25	Vista de Viladonga		1/2
26	Vista de Viladonga		1/2
27	Vista de Viladonga		1/2
28	Vista de Viladonga		1/2
29	Vista de Viladonga		1/2
30	Vista de Viladonga		1/2

Hombres y niños-generos   OMPLEVIDES VIENT-STAT

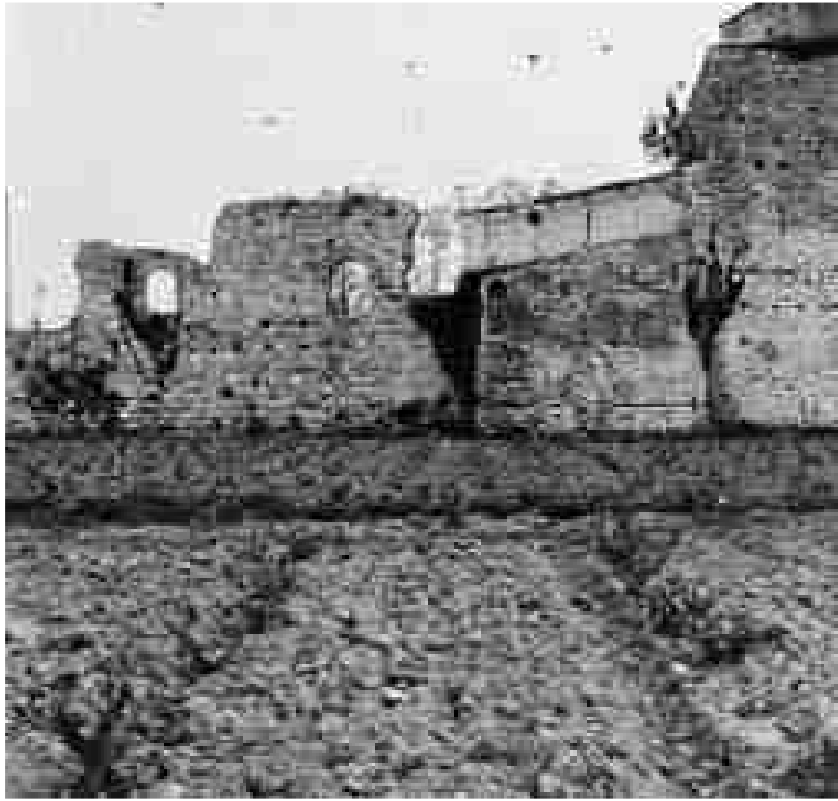
Agenda del mes d'octubre de 1919, on el Dr. Salvany anota el títol i les característiques tècniques de la fotografia general de Constantí.

Vista general de Constantí (1919).

Vista de Centocelles (1914). Exemple de fotografia estereoscòpica del Dr. Salvany.

Dues vistes de Centcelles (1914).

Fragments dels mosaics de la cúpula de Centelles (1914).